

Programnoter.

Det er ikke, fordi der ligger en central beslutning bag. Sådan er det bare: orgelkoncerter tager en time!

Symfoniorkesterkoncerter tager gerne to timer! Rytmske musikere spiller gerne sæt á 40 minutter. Bruce Springsteen spiller, til alle på nær ham selv er trætte. Vores ører er vænnet til visse standarder, og personligt er min grænse for orgeltoner nået ved ca. en times tid. Jeg kan ellers godt forsikre alle om, at jeg holder af musikken og instrumentet som få, men en time er fint og passende.

Da der på denne første sommerkoncert kun er fire komponister på programmet, giver det cirka 14 minutter per værk (plus lidt nodeomstillingspause). Man skulle så tro, at Daniel Bruun bød os på en times orgelmusik, men ved denne koncert er det såmænd kun 50% sandt.

Både Mendelssohns og Schumanns musik er skrevet for et andet instrument end orglet. Det betyder ingenlunde, at musikken ikke fungerer godt på orglet. Mendelssohns musik er omarbejdet fra klaver til orgel, og Schumanns musik er skrevet for et klaver, der egentlig gerne ville være orgel med rigtig mange fodpedaler. Rønnebærerne er sure - sagde klaveret!

Nicolas de Grigny. Det er et mærkeligt navn, og jeg bebrejder ingen, hvis publikum ikke kender hans eksistens. Hans overleverede værker omfatter kun et enkelt bind med orgelværker af forskellig slags. Hymner og messer til kirkeligt brug. Bindet fik han udgivet i 1699, kort tid inden han døde i en alder af kun 31 år. Han var da lige blevet udpeget som organist ved den store katedral i Reims. Vi ved, at Bach fik fingre i Grignys bind med musik, og at han kopierede det til eget brug. *Veni creator spiritus* hedder på dansk "Kom Sandheds Ånd og vidne giv", og hører til pinse. Grignys udgave er i fem satser, der, som ved næsten al fransk barokmusik, bringer os gennem en række klange og kompositionspraksisser. Det er dog kun i første sats, at man vil have mulighed for at genkende melodien. De følgende satser er ikke bundet til melodien.

1) En *taille*, betyder i taljen - dvs. i tenorlejet. Melodien spilles i pedalet, men klinger i tenorlejet og så kraftigt som pedalet næsten kan, mens hænderne akkompagnerer lystigt både over og under melodien på en stor bred klang.

2) *Fugue á 5*, er en helt speciel kompositionsteknik for Grigny. En femstemmig fuga opdelt, så den ene hånd spiller to stemmer - den anden hånd endnu 2 stemmer og pedalet tager sig af den sidste stemme. Det er foreskrevet i noden, at højre hånd skal spille på en cornet-klang, venstre hånd på en krumhornsklang, og pedalet alene på det, der kaldes en 8 fods-stemme. Kom ikke og sig, at nogle komponister ikke har tænkt sig at styre deres musik post-mortem.

3) En duo giver sig selv. To stemmer: en i højre og en i venstre. Også her har de franske komponister beskrevet, hvordan det skal lyde, og Mariager-orglet er et af de få orgler i Danmark, som besidder denne klangmulighed.

4) *Recit de Cromorne*. Betyder at solostemmen skal spilles på et krumhorn på *Recit*, som er navnet på orglets tredje manual.

5) *Dialogue sur les Grands Jeux*. Dialog er jo en samtale og *Grands Jeux* er en sammenstilling af orglets trompetstemmer. En kraftig indledning og en kraftig afslutning omkranser den egentlige dialog, som spilles på to samtalende manualer.

Variations sérieuses opus 54 af Mendelssohn er egentlig skrevet for klaver solo, men kan fint fremføres for orgel.

Mendelssohn skrev værket i 1841 som en del af et fundraising projekt for at skaffe penge til at rejse en bronzestatue af Ludwig van Beethoven i dennes hjemby Bonn. Værket består af et tema i d-mol og efterfølgende 17 forskellige variationer - lad nu være med at tælle, men nyd musikkens mangfoldighed.

Daniel Bruun har netop indspillet dette værk på cd - og skulle nogen gerne ville gehøre musikken, har han sikkert taget et par cd'er med.

Studien für den Pedal-Flügel.

Når man hører hvor utrolig velfungerende Schumanns musik er på et orgel, er det svært at forestille sig denne musik spillet på et klaver med klaveranslag. Musikken strømmer så fint i orglets luftbårne klangverden og kan selvfølgelig fremføres på orgel, der jo har pedalet som en del af sit instrument-DNA. Tangenterne sidder jo som bekendt i samme rækkefølge! Lidt flere på klaveret end orgelet. Til gengæld har vi tre rækker af dem.

Studien für den Pedal-Flügel er titlen på værket, og studier er ofte noget man gør - inden man gør noget rigtigt. Dette gælder dog ikke Schumann. Disse seks studier er færdigkomponeret og pletfri musik fra en komponist, der nok havde diagnosen depressiv melankoli, men der er absolut intet depressivt over disse værker; kun smuk, poetisk, romantisk vellyd.

Præludium og fuga i D-dur BWV 532. Om nogle linier inviterer jeg på vin/vand efter koncerten, men med dette Bach-værk burde det have været champagne. Jeg kender ganske enkelt ikke andre Bach-værker, der i den grad bobler af selvtillid.

Bach var i begyndelsen af tyverne, da han skrev det, og ungdommens ubekymrede entusiasme og virtuositet gennemsyrrer værket.

Præludiet er i fri nordtysk improvisatorisk stil tilsat italiensk koncertform og lidt påtaget ungdommelig alvor hist og pist.

Fugaen er ca. en million glade brusende uophørlige sekstendedelsnoder i D-durs glade toneart.

Et rigtigt "godt-humørs"-værk at afslutte første sommerkoncert med.

Programnoter af Mikael Ustrup

Efter koncerten inviteres alle til et glas vin/vand enten udenfor kirken eller - i tilfælde af ikke vin-venligt-vejr - i klostret på den anden side af gaden. (Denne vin-efter-sommerkoncert-praksis begyndte i 2010, da der sammen med orglets mange tusinde dele ankom 300 flasker vin godt gemt blandt orgelpiberne. De 300 flasker er for længst væk og erstattet med nye fyldte).